

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

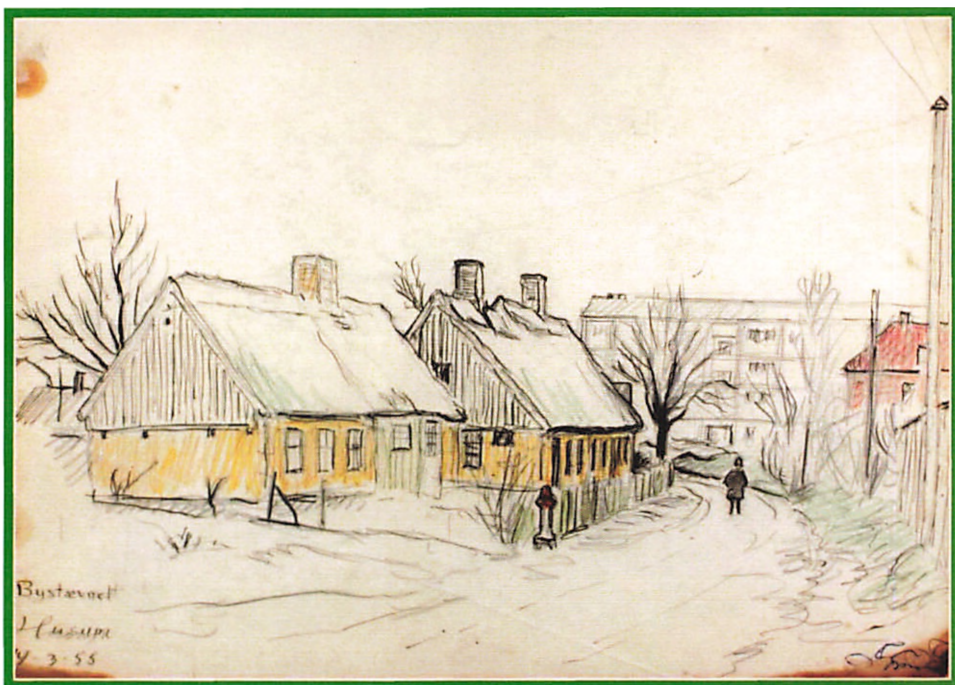
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NYT FRA LOKALHISTORIEN

UDGIVET AF LOKALHISTORISK SELSKAB FOR BRØNSHØJ, HUSUM OG UTTERSLEV

'Det gamle Husum' var emnet for medlemsmødet d. 11. november i Pilegården. Et af billederne, der blev vist, var Frands Frandsens (1885-1979) farvelagte tegning fra Bystævnet en kold martsdag i 1955. De gamle bindingsværkshuse ses til venstre, mens fremtiden spøger i baggrunden med den spritnye Biobygning. Husum Bio åbnede godt en måned efter kunstneren var gået hjem. D. 23. april var der premiere med filmen '7-9-13' med Doris Day i hovedrollen. Læs i dette nummer om, hvordan det var at være barn i den gamle Husum landsby.

NYT FRA LOKALHISTORIEN udkommer fire gange om året. Eftetryk er tilladt efter aftale og med kildeangivelse. Bladet modtager meget gerne indlæg fra medlemmerne, men redaktionen påtager sig intet ansvar, hverken for indhold eller for korrektur.
Redaktion: Bo Öhrström (ansvarshavende).

Indhold

Det første dyrskue på Bellahøj 1938 ved Helge Baun Sørensen	2
Min barndom i det gamle Husum af Lillian Davidsen	7
Forureningen og dens bekæmpelse i Bydelen Bispebjerg 1964-74 af Svend Ole Nielsen	11
Fuldt hus til Billedaften	21
Smukt postkort - fra Boligforeningen AAB afd. 32 i Ryparken-Lundehus bydel	22
Dengang og nu, Bispebjerg Mølle i 1934 og 2020	24
GRUNDTVIGS KIRKE - en mursten af en bog ved Helge Baun Sørensen	26
SPØRGEHJØRNET ved Helge Baun Sørensen	31
Arrangementer og møder (herunder Lokalhistorisk Selskabs årlige generalforsamling)	37
Åbent Hus i Lokalhistorisk Arkiv	39
Adresser	40

Det første dyrskue på Bellahøj 1938

ved Helge Baun Sørensen

'Den store Landbrugsudstilling' på Bellahøj sommeren 1938 var en kæmpe begivenhed. Med hensyn til logistik, nybyggerier, prestige og mediebevågenhed var den på niveau med en verdensudstilling. Alle aviser i hele landet fulgte udstillingen fra flere måneder før til flere uger efter. Da dyrskuet var overstået som en bragende succes, bragte Brønshøj-Husum Avis en veloplagt artikel om stort og småt:

"Saa naaede Brønshøj, fordi den nu engang har Bellahøj i sig, at blive ikke blot landskendt, men ogsaa som nogle paastaar - verdenskendt. Som de gamle Romere regnede Tiden efter Konsulerne, saaledes maa vi nu til at regne med Tiden før Bellahøjudstillingen og efter samme.

Storslaet blev skuet, ret i Verdensformat, ikke blot hvad Dyrene angaar, men allermest hvad Mennesker angaar. Skade blot, at Millionen ikke blev naaet. Var man endda naaet en lille Smule nærmere, saa at man havde kunnet udsætte en Præmie paa 1000 Kr. til Milliongæsten! Men det naaedes altsaa ikke - saa den tænkte Milliongæst kan altsaa ikke gaa rundt og kro sig over at have vundet en Præmie paa et Dyrskue. Den Ære og Glæde faar saa blive Dyrenes alene.

Og alt det, der saa er strømmet til Brønshøj af Mennesker, Dyr, Biler og Penge, Ispinde, Pølser (44 km), Sennep (1 1/2 Ton), Æbleskiver (3000 i Timen). Nej, jeg skal slet ikke fortsætte med disse Mærkværdigheder, der hver for sig kaster sin Glans ind over Udstillingen og dens Verdensberømmelse, men skal blot henvise til, at noget af det interessanteste, Udstillingen har bragt med sig, er den Hoben af originale Lyde, som i denne Tid Brønshøjæteren har været fyldt med.

Hvem har i disse Dage kunnet færdes paa vore hjemlige Gader uden at lægge Mærke til den store og gennemgribende Sprogforandring, der er sket. Kronjysk, sønderjysk, vendsysselsk, fynsk, samt utallige andre Mundarter fra vort Fædreland har klinget herude til Bellahøjs Ære. Og hvor er der dog anderledes Fut, Fart og Klang over disse originale Sprogarter end det afslebne, glatragede Miskmask, som vi saa ofte præsterer. Tænk blot paa et Ord som "Bellahøj". Naar vi udtaler det, er der lige meget Tryk paa hver Stavelse. Jyden derimod kan slet ikke gaa med til det. Han lægger sit Tryk, hvor det passer ham. Han siger ganske simpelt "Bellahøv" - og saa et ordentligt Tryk paa sidste Stavelse. Det er, som om han derigennem vil antyde, at han ved, det er en Høj - og om Ordet Bella (smuk) passer til Højen, se det vil han ikke have foreskrevet, det skal han nok selv bestemme.

Og alle de "Goddaw" og Faarwal", der er falden i Brønshøj i den sidste Tid - ikke saadan halve Stavelser, som vi er vant til, men fuldt og bredt, navnlig det sidste.

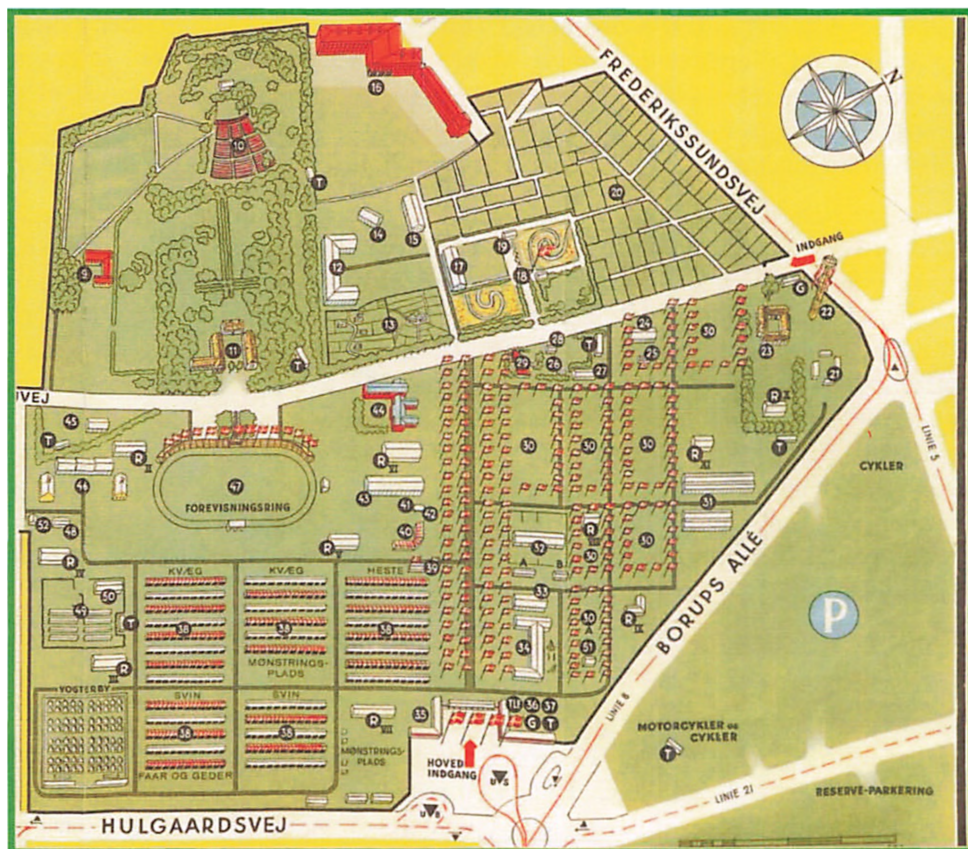
Og lad mig saa ikke glemme Lydene i Forbindelse med den Sum af oprigtig Glæde, der var over Udstillingen, Lyde i Forbindelse med Pølsespisning og sidst, men ikke mindst Lydene i Forbindelse med den overvældende Træthed, der efterhaanden paakom de Udstillingsbesøgende. Lyde, der gav sig Udtryk i Suk efter de hjemlige, fredfyldte Kødgryder - ja, en hørte jeg endog sige: "Var jeg endda blevet hjemme i mine Roer!" - Og saa alle de mange originale, rene og uforfalskede Lyde fra de 1800 Dyr. Tænk, kongelig Tale i Form af Brølen, Vrinsken, Øffen har lydt herude i 10 samfulde Dage for en Tilhørerskare af om-

trent en Million. Det har uden Tvivl været 10 daarlige Dage for samtlige Byens Lydimitatorer. Og hvem ved, om ikke "Dan Højager" udkommer paa Voksplade. Det vilde i hvert Fald være om ikke det sidste Skrig, saa det sidste Brøl.

Og nu er saa de mange Gæster, Dyrene og Menneskene borte - er rejst hver til sit og fortæller hver paa sin Maade om de store Dage paa Bellahøj - eller - høv med Tryk paa. Og griber en skønne Dag Mismodet den ene eller den anden af de mange Gæster, saa gaar de i Tankerne tilbage i Tiden og foretager en Tur ad Bellahøjvej. Det hjælper. Og det kan vi ogsaa!"

Mousqueton

& & &

1938. Plan over Den store Landbrugsudstilling på Bellahøj juni 1938. Eller 'Dyrskuet på Bellahøj', som det siden har heddet. Bellahøj Skole var netop færdigbygget og blev anvendt til foredrag, udstillinger og møder. Hele Bellahøjmarken var fyldt med stalde, forevisningsring, mønstringspladser til udstillede

dyr, genopbyggede danske gårde og husmandssteder, en landsbyskole og informationscenter. Landstedet 'Bellahøj' var nyindrettet med restaurant, og bagved var opbygget et amfiteater til 6000 tilhørere, hvor man opførte til det lejligheden skrevne 'Ske Bonden sin Ret', en hyldest i anledning af 150 året for Stavnsbåndets ophævelse.

- På landsbrugsudstillingens første dag d. 19. juni var der 125 børn, der blev væk fra deres forældre. Skt. Hansaften d. 23. juni deltog 118.000 mennesker, der fik lov at opleve sang af 4.500 børn, lyskastere på aftenhimlen og spil af lurblæsere. - Bålet var klar med en stor træhest på toppen og følgende ord blev højtideligt deklameret "Al Undertrykkelse udefra som indefra være bandlyst; Forsvind i Luerne, du onde Træhest - og stig op af Ilden, du fejre Frihedsstøtte! Tænd Bålet!"

Tyren 'Dan Højager' var et tilløbsstykke til dyrskuet i 1938. Som landets prægtigste avlsdyr blev den udmærket med den kongelige pris foran 125 andre danske tyre. Folk stimlede sammen foran dens bås i så stort tal, at man var nødt til at forstærke indhegningen med hjælker. Dengang var de fleste danskere på fornavn med det danske landbrugs fornemste dyr. Blandt hingstene var det 'Himmerlands Eg', der fik ærespræmien.

Plakat for skuespillet 'Ske Bonden hans Ret', der blev opført udendørs i juni 1938 ved den store Landbrugsudstilling. Det var skrevet af Frederik Nygaard, der havde vundet en til lejligheden udskrevet konkurrence. Friluftsteatret var skabt til netop denne begivenhed og kunne rumme 6000 tilhørere. Blandt skuespillerne, der medvirkede, var Pouel Kern, Mogens Wieth og John Price. Iscenesættelse Svend Methling. Dette friluftsteater, der fungerede op gennem 1940'erne med stor succes og mange tilhørere, var tegnet af Tyge Hvass, der siden var arkitekt på Bellahøjbadet. Friluftsteatret blev i 1953 afløst af det nuværende amfiteater, skabt af landskabsarkitekten C. Th. Sørensen.

Min barndom i det gamle Husum

af Lillian Davidsen

Jeg vil fortælle lidt om, hvordan det var at bo i det gamle Gadeland i Husum under krigen.

Jeg er født i marts 1938. Mine forældre boede på Frederikssundsvej 70 på hjørnet af Provstevej.

Sjovt nok er jeg født på 2. sal i det hus, der nu hedder Fuglereden, som foreløbig har fået lov til at blive liggende som værtshus. Jeg var på et besøg der, og da jeg fortalte, at jeg var født på 2. sal, fik jeg en fin bluse.

Café Fuglereden, hvor Lillian blev født det år, hvor det første dyrskue på Bellahøj blev afholdt. Caféen ligger på hjørnet af Provstevej og blev for nylig reddet fra nedrivning takket være stor medieomtale og lokale protester. foto hbs

Mine forældre flyttede kort tid på Stenløsevej og derfra til Bryggerensvej nr. 1 1. sal til højre.

Jeg kan se i bogen om Husum af Asger Fog, at det er matrikel 10. Det var en bindingsværksbygning.

Huset blev bygget som et maltgøreri, som senere blev til beboelse med 1. sal med 2 opgange og 8 lejligheder, som ikke var ret store. På 1. sal var der skråvægge og meget koldt om vinteren.

Jeg har nok været 3 år, da vi flyttede ind. Til de 8 familier var der 2 lokummer.

Det var jo under krigen, og når der var luftalarm sad min mor med mig på

skødet ude på trappen sammen med naboen, der var nogle ældre mennesker. Min far gik ned i vaskehuset med de andre mænd. Jeg kan huske engang, hvor der blev sprængt en fabrik i luften lige ved siden af, hvor vi boede. Jeg husker, at lampen faldt ned i maden, det var vist ”glosuppe” - det fik vi næsten hver dag. Jeg tror, det var sabotører, der var skyld i det.

Bindingsværkshuset på Bryggerensvej 1 i den gamle Husum landsby, hvor der engang boede 8 familier. Billedet er fra Asger Fogs bog om Husum, hvor man kan finde flere fotos fra det forsvundne Husum med gode instruktioner vedr. motiv og optagested.

I huset var mine legekammerater kun drenge, jeg var den eneste pige. Jeg var rødhåret og havde fregner, så jeg blev drillet. De kalde mig det ”røde aftenblad” - det var der en avis, der hed dengang. Og har du løbet efter ”lortevognen.” Men min mor havde fat i dem, så kaldte de mig Blondie.

Bagved huset var der haver til beboerne. Vi havde 2 haver, i den ene var der i starten et lille lysthus og blomster. Senere som krigen skred frem, kom der kaninbure med kaniner. Jeg fik en hue og muffe af de hvide kaninskind.

Den anden have var køkkenhave med kartofter, selleri, porrer og gulerødder. Det blev nogle meget fine grønsager. Gødning var, når spandene fra lokummerne skulle tømmes, så blev de fordelt i haverne. Jeg kan huske, at jeg blev forbudt at gå rundt i bunkerne.

En af naboerne havde lavet køkkenhaven om til en grisesti, grisen blev fodret op med rester fra husholdningerne i huset. Da den skulle slagtes, foregik det i vaskehuset. Jeg kan huske, hvordan der blev dampet og vasket, der var hængt tæpper for vinduerne. Man kunne høre grisen skrig. Det virkede meget dramatisk, husker jeg.

Men næste morgen var grisen væk, den var blevet stjålet om natten. Jeg husker, hvordan Johannes, ejeren af grisen, råbte og skreg. På et tidspunkt blev min fars kaniner også stjålet en nat.

Lillian i lækker kaninskindshue og muffe.

Det var svære tider for mange danskere, arbejdsløshed, der var altid noget på stampen. Der var gæld til købmand Madsen, gæld til skattevæsnet. Min mor arbejdede både i børnehaven Arildsgård, og nogle gange var hun på skolebespisningen.

Jeg gik i børnehaven Arildsgård hos frk. Thygesen, det var dengang stuehuset af en gammel gård, der hed Arildsgård.

På loftet sad der en mand og lavede legetøj til børnene, engang imellem kravlede vi op ad trappen og kikkede op, hvad han lavede. Jeg tror, det var trælegetøj. Nu er der jo en stor bebyggelse, der hedder Arildsgård.

Da de gravede ud til alt det nye byggeri, lå der i lang tid store vandhuller godt med mudder. Så inden jeg skulle i Husum Skole kl.12, var jeg lige nede og prøve at rode lidt rundt i mudderet. Min mor var fortvivlet over den snavsede datter, der kom hjem og skulle i skole.

Min far var tit meget arbejdsløs, men han arbejdede også i Jylland og sendte sit tøj hjem, så min mor kunne vaske det. Han skrev til hende, at hun ikke skulle

tage det op i lejligheden, men direkte i vaskehuset, fordi der var lus i det.

Senere fik han arbejde på Persil fabrikken på Køgevejen, hvor han var i mange år.

Om sommeren tog vores forældre nogle gange nogle trækar fra vaskehuset og satte dem på tørrepladsen i solen, og når vandet var varmt, hoppede vi op i karrene og nød det. Jeg har et billede af de nøgne børn, jeg var den eneste pige. Det var utænkeligt i dag.

På Frederikssundsvej var der en masse beboelsesvogne. Der gik en lille sti fra Bryggerensvej og derhen, så vores toiletter (lokummer) blev også nogle gange brugt af dem, der boede der.

Jeg husker de kolde vintre. Men kulden var god, når vi gled på isen på gadekæret, vi havde ikke skøjter men skistøvler.

Vi boede på Bryggerensvej til maj 1948. Jeg fik gulsot i januar 1948 og lå på Blegdamshospitalet isoleret i 3 måneder. Det gjorde man jo dengang. Måske smittet på de ulækre lokummer. Så flyttede vi til Gothersgade nr 41.

Men det er, som om området i det gamle Husum er blevet min skæbne. Det firma KBI, jeg var ansat i som bogholder i 31 år, har bygget den bebyggelse, der hedder Gadelandet for boligselskaberne AAB og FSB, som blandt andet ligger, hvor Bryggerensvej lå.

Jeg bor i Husum nu, siden 1966.

Et gammeldags 'Das', som var i brug i Husum gamle landsby indtil 1969, og som i Lillians barndom blev brugt af 4 familier i ejendommen på Bryggerensvej. Billedet er fra en artikel i lokalpressen fra 1960'erne, der handlede om, hvor ringe forhold, der i moderne tid blev budt beboerne netop i Lillians barndomshjem.

Forureningen og dens bekæmpelse i Bydelen Bispebjerg 1964-74

af Svend Ole Nielsen

For nogle år siden modtog lokalhistorisk arkiv en større avissamling i papirudgave fra Det Kongelige Bibliotek. Samlingen omfatter langt hovedparten af de udgivne lokalblade i bydelene Brønshøj-Husum og Bispebjerg-Nordvest. De tidligst udkomne er omtrent 100 år gamle, og udgivelserne strækker sig helt ind i det nuværende årtusinde. Vi modtog disse lokalblade liggende løst i brune kasser. Efterhånden har vi fået indbundet en større del af disse. Senest har vi fået indbundet Nord-Vest Avisen, der nu er indbundet fra 1960 til 1981. Indbindingen er mere skånsom mod bladene, og det gør det også nemmere at bladre i dem. Disse lokalblade er en sand guldgrube af informationer om livet i og udviklingen af vores lokalområder. Her kan der læses alt om trafikområdet med omlægninger og udvidelser af vejnettet. Om de virksomheder og butikker, der eksisterede i området, og for nogles vedkommende stadig eksisterer. For sportsinteresserede kan der også læses om de lokale sportsklubber og foreninger, om de lokale skoler osv., osv.

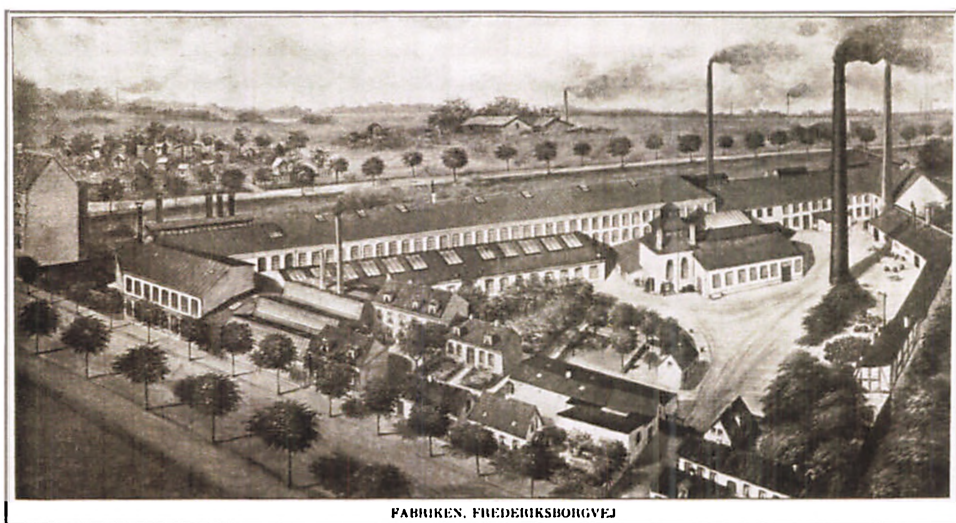

Rygende skorstene fra Schous sæbefabrik i baggrunden, set fra kolonihaver ved Dortheavej 1913. foto kbhbilleder

Røg- og lugtgener er for beboerne i bydelen Bispebjerg en oplevelse, der går over 100 år tilbage i første halvdel af 1900-tallet. Det skyldtes, at der blev place-

ret et stort antal industrivirksomheder i de områder, der var udlagt som industri- kvarter helt tilbage i begyndelsen af første halvdel af forrige århundrede. Det drejer sig om Rentemestervej med sidegader og på begge sider af Frederiks- borgvej og inden for området mellem Birkedommervej, Frederiksborgvej, Glas- vej og Theklavej. Det var også fabrikker og virksomheder i disse områder, der gav anledning til de største gener for beboerne i de områder, hvor fleretagers beboelsesbyggeri var opstået side om side med disse industrivirksomheder, der samtidig lå tæt ved siden af hinanden.

Så meget desto mere måtte det give anledning til store gener for beboerne i net- op disse områder, når nogle af fabrikkerne udsendte så megen og stærkt gene- rende røg og støv, som det var tilfældet.

Illustration af Glud & Marstrand fra 1904 med rygende skorstene og Frede- riksborgvej nederst i billedet

C. Schous sæbefabrik

I begyndelsen af 1900-tallet var den opfattelse udbredt, at arbejdsplads og bolig skulle ligge nær hinanden, da offentlig transport og befolkningens mobilitet var væsentlig ringere, end den blev senere i århundredet. I takt med den forøgede velstand og de forbedrede transportforhold i sidste halvdel af århundredet, var der derfor ikke længere den samme grund til at bibeholde Nordvestkvarteret som industrikvarter.

En talsmand for Schous fabrikker udtalte sig netop om dette skisma i juli 1971. Virksomheden havde i 1950-erne opført en sæbefabrik på Møntmestervej, som

producerede en nye type af vaskemidler, den såkaldte beate - forstøvede vaskepulver. Forud for opførelsen af den nye sæbefabrik havde virksomheden haft store overvejelser om at placere anlægget i en omegnskommune til København. Det blev dog ved overvejelserne, og det hovedsageligt på grund af hensynet til deres fabrikspersonale, som for virksomheden vejede tungere end de forureningsproblemer, der eventuelt kunne følge af det nye anlægs placering. Hovedparten af fabrikkens medarbejdere boede nemlig dengang som i 1971 inden for en radius af 1 km fra virksomhedens fabriksanlæg, blev det hævdet.

Virksomhedens talsmand hævdede yderligere, at medarbejderne følte sig stærkt tilknyttet kvarteret, og at C. Schous fabrikker af samme grund havde oprettet en særlig børnehave og vuggestue, der tog sig af 60-80 børn, hvis mor eller begge forældre var ansat på en af fabrikkerne. Det blev yderligere hævdet, at vaskepulveranlæggets opførelse på Møntmestervej blev hilst meget velkomment af det lokalboende personale på Schou virksomhederne, idet man forudså, at en placering af vaskepulverfabrikken andetsteds automatisk ville trække koncernens øvrige aktiviteter med sig og således betyde et bortfald af 600 arbejdspladser i Nordvestkvarteret.

Klagerne over nedfald af sæbestøv fra Schous fabrik på Møntmestervej 31 begyndte at tage til i sidste halvdel af 1960-erne og begyndelsen af 1970-erne. D. 17. februar 1971 kunne det i Nord-Vest Avisen konstateres, at Sæbeforureningen fra Schou ikke var fjernet trods løfter om at dette. Virksomheden havde i efteråret 1970 lovet, at der var en løsning på vej mod sæbestøvforureningen. Installationen af en såkaldt "vådvasker" ville kunne løse problemet. Lokalrådet havde i henvendelser til virksomheden bedt dem om at gøre noget effektivt mod forureningen eller flytte til et område, hvor forureningen ikke ville genere beboere i deres nærområde.

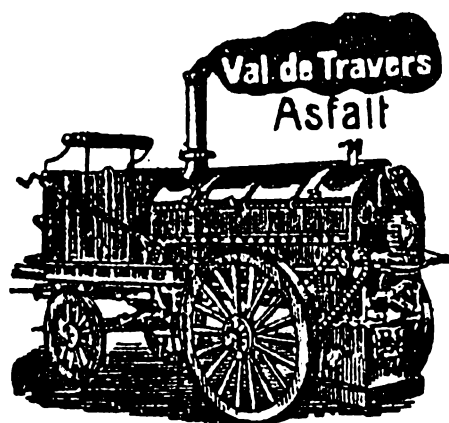
En beboer på Rentemestervej 33 havde i begyndelsen af året 1971 sendt et brev til Lokalavisen, hvor hun i stærke vendinger udtrykte sin harme over situationen: "Hvor længe skal fabrikken have lov til at terrorisere os her i kvarteret? I går kunne man ikke gå uden for sin dør, og gennem solens stråler lå der et tæt lag af sæbestøv. Sådan er det næsten hver dag, lidt efter hvad vindretningen er. Jeg vil gerne bede Lokalavisen oplyse os om, hvor længe vi endnu skal holde vejret. Men det går snart ikke længere." Lokalavisen havde henvendt sig til fabrikken for at få en kommentar til forureningen og klagerne over den men uden held. På den baggrund ville Lokalrådet igen gå ind i sagen. De løfter, som virksomheden tidligere havde givet om at forbedre situationen på dette område, var ikke blevet holdt. Efter aftale med en lokal forældreforening og børnehave og efter henvendelser fra beboere ville Lokalrådet atter indgive en klage over virksomheden til Sundhedsmyndighederne, og de forsikrede samtidig, at de denne gang ikke ville spises af med tomme løfter.

Nord-Vest Avisen kunne d. 3. marts 1971 konstatere, at klagerne over sæbestøvet fra Schous fabrikker blev ved med at strømme ind til bladet; både skriftligt, telefonisk og mundtligt. Der var kommet beretninger om, at ældre mennesker, der havde ovovet sig ud på gaderne, igen måtte gå op i deres lejlighed på grund af sæbestøvet, der generede hals, næse og andre organer. Lokalbladet kunne desuden meddele, at forskellige initiativer var ved at blive taget af beboere omkring fabrikken. En kreds af personer var f.eks. ved at udfærdige klager over forureningens virkninger på deres biler.

Indtil der måtte komme en mere varig løsning på fabrikkens forureningsproblemer, ville Lokalbladets journalist råde folk til straks at ringe til Sundhedspolitiet på telefon 123548, så snart de observerede sæbestøvsforureningen. Han var da sikker på, at Sundhedspolitiet ville sende en mand og optage rapport. "Alt bør forsøges," afsluttede artiklen. Problemet løste først sig selv, da Schou koncernen gik konkurs i 1974, og Schous sæbefabrik dermed ophørte.

A/S Hans Guldmanns Asfaltfabrik

Nord-Vest Avisen kunne d. 2. september 1970 berette, at A/S Hans Guldmanns asfaltfabrik på Rentemestervej 8-12 var ophørt med sin fabrikation. Fabrikkens ledelse synes således at have foregrebet begivenhedernes gang. Lokalavisens megen omtale af de omkringliggende beboeres hyppige og talstærke klager over fabrikkens røg- og lugtgener gennem flere år, havde fået ledelsen til at beslutte, at flytte asfaltfabrikken, udtalte virksomhedens direktør J. Teglbjærg. Han måtte derfor konkludere, at det i høj grad var bladets energiske indsats i den kampagne mod virksomhedens eksistens i området, der medførte, at de nu flyttede. Der var dog endnu ikke fastsat en endelig dato herfor. Han kunne dog fastslå, at fabriksvirksomheden på Rentemestervej helt var ophørt.

Guldmanns Macadam Asfalt

Nord-Vest Avisen havde erfaret, at virksomheden ville flytte til Avedøre, og at grunden var blevet solgt til de bygherrer, der skulle stå for et undervisningsbyggeri på nabogrunden. Prisen for grunden var på 9,5 millioner kroner.

Formanden for Lokalrådets industri-geneudvalg Finn Næsholm udtrykte også stor tilfredshed med asfaltfabrikkens flytning. Han påpegede, at Lokalråd og beboere havde formået at udøve det nødvendige pres, så kvarteret blev fri for de omfattende røg- og lugtgener. Han understregede dog, at de i Lokalrådet var enige om, at der ikke var nogen modstand mod industriforetagender som sådan, bare de ikke var til gene for beboerne. "Fredelig" industri var meget velkommen.

Forud for denne beslutning havde der været adskillige års bestræbelser på at få fabrikken lukket eller flyttet andetsteds hen grundet de stærke røggener, som beboerne i det omgivende boligområde oplevede.

Der var tale om en sort fed røg, der lagde sig på alt i området. Formanden for lejerforeningen "Blokhus", Knud Thamsen, havde i begyndelsen af 1960-erne fået så mange henvendelser fra sine medlemmer, at der i lejerforeningen var enighed om at foretage sig noget for at komme ondt til livs.

Udgangspunktet for den henvendelse, der blev sendt til Sundhedspolitiet i oktober 1964, var altså de selvoplevelser, som beboerne i dette område havde gjort. Således blev det bl.a. beskrevet, at når folk passerede fabrikken om morgenen på vej til arbejde og havde en lys frakke på, viste det sig, at den side der vendte imod fabrikken, var blevet fuld af sort støv. Nyvaskede biler samlede i løbet af natten eller dagen et fedtet sort lag. Lejernes koner klagede over, at det var håbløst at pudse vinduer, idet der dagen efter igen var et fedtet lag på dem.

Godt et år senere modtog lejerforeningen svar fra Sundhedspolitiet på baggrund af de kontrolbesigtigelser, der var foretaget af politiet. Sagen havde før dette været til behandling i Sundhedskommissionen, der gav lejerforeningen ret i, at fabrikken var stærkt røgudviklende til stor gene for såvel dem, der passerede fabrikken, som dem, der boede i de tilstødende ejendomme. Der skete imidlertid intet nyt i sagen til trods for, at lejerforeningen havde fået ret i deres klage over asfaltfabrikken. Derfor sendte lejerforeningen en skrivelse til Københavns Kommune, hvori det blev påpeget det urimelige i, at en virksomhed, der var direkte sundhedsfarlig for beboerne i de omkringliggende ejendomme, kunne blive liggende. Det var også i strid med de deklarationer, som kommunen havde pålagt industrigrundene i dette område. Virksomheden måtte hverken ved røg, støj eller på anden måde være til gene for beboelseskvartererne. Derfor var det et krav, at virksomheden blev fjernet. Sundhedskommissionens tekniske konsulent udtalte til Nord-Vest Avisen, at fabrikken voldte gener, men at det også var hans indtryk at virksomheden havde gjort en del for at afbøde de værste ulemper bl.a. ved at lede støvet fra fabrikationen gennem et vandbad. Det var dog uden den store virkning, og der skulle gå endnu fem år, inden fabrikken ophørte sin virksomhed i bydelen.

Lokalrådets kamp mod forureningen

Indtil midt i 1960-erne havde der været mange klager over fabrikker, der forurenede det lokalområde, som de var placeret i. Det var dog hovedsageligt sket som individuelle klager, der var rettet til de offentlige myndigheder, der tog sig af dens slags sager. Dvs. Sundhedspolitiet og klager, der blev videresendt til Sundhedskommissionen eller andre offentlige institutioner. Sådanne klager førte sjældent eller aldrig noget med sig. Denne situation forandrede sig, da lejerforeninger mere systematisk begyndte at engagere sig i sager, der drejede sig om de forureningsgener, der plagede beboerne i deres bebyggelse.

I endnu højere grad blev det tilfældet, da der blev etableret et lokalråd i bydelen Bispebjerg. Det skete i oktober 1966. Blandt flere andre sager kom forurenings-sager til at stå højt på dagsordenen i de sager, som Lokalrådet valgte at gøre en indsats for i de efterfølgende år. I den forbindelse var det af lige så stor betydning, at det lokale blad Nord-Vest Avisen kom til at spille en vigtig rolle i at

formidle og belyse Lokalrådets initiativer og tiltag på dette område. Det blev således en væsentlig medspiller for Lokalrådet i at få større offentlighed og dermed større bevidsthed i lokalbefolkningen om, hvad der skulle og kunne gøres for at røg- og støvforureningen af beboerbebyggelse ophørte i bydelen.

I begyndelsen af 1969 intensiverede Lokalrådets oprettede industri-gene udvalg sine anstrengelser for at få bekæmpet og fjernet den forurening, der kom fra industriområderne i bydelen. Udvalgets formand Finn Næsholm gjorde udførligt rede herfor i et interview i Nord-Vest Avisen d. 28. maj 1969. Med udgangspunkt i de beboerklager, som udvalget havde modtaget, var der især tre virksomheder, som udvalget ville koncentrere sig om: Blåkilde Mølle, Asfaltfabrikken og Schous fabrikker, ligesom Shell autovask var i søgelyset. Sidstnævnte pga. støjplagen og vibrationsgener. Om asfaltfabrikken udtalte Finn Næsholm: "Med hensyn til Hans Guldmanns asfaltfabrik er det røg- og støvgener, vi er ude efter. Også i denne sag udtaler Sundhedskommissionen sig vagt. Enhver, der har siddet på sin altan en stille sommeraften i nærheden af fabrikken, vil skrive under på, at støvet lægger sig over aftenbrødet."

Finn Næsholm gjorde opmærksom på, at det havde vist sig at være vanskeligt at komme videre i de sager, der omhandlede forureningen i bydelen og fortsatte: "...der er mange blindtarne. Men konkret har vi sendt breve til generalplanchef Kai Lemberg og byplanekspert professor Peter Bredsdorf. Forholdet er nemlig det, at vor bydel – for en stor dels vedkommende – i 1934 blev udlagt som industrivarter. Dengang havde man den opfattelse, at arbejdsplads og bolig skulle ligge nær hinanden, men tiderne har jo ændret sig. I takt med den almindelige velstand er transportproblemet stort set løst, og der er derfor ingen grund til at bibeholde Nordvest som industrivarter."

På det første møde i Lokalrådet efter sommerferien i august 1969 var det væsentligste punkt på dagsordenen en rapport fra industri-geneudvalget, hvor udvalgets formand Finn Næsholm gav udtryk for sin skuffelse over kommunens reaktion på Lokalrådets indsendte klager over industriforureningen. Det skyldtes, at Magistratens 4. afdeling, hvor "teknikborgmesteren" havde sit sæde, havde meddelt udvalget, at de anså sagen for afsluttet for 4. afdelings vedkommende. Og Magistratens 2. afdeling havde slet ikke svaret på udvalgets henvendelse.

Lokalrådet og Nord-Vest Avisen

I oktober 1971 udtalte Lokalrådets første formand, Knud Thamsen således i forbindelse med Lokalrådets 5 års jubilæum, at rådet skyldte Nord-Vest Avisen tak for den glimrende måde, hvorpå de holder befolkningen orienteret om rådets arbejde, og han fortsatte: "Det er nemlig af mindst lige så stor betydning, at den lokale befolkning lever med i rådets arbejde, at de ved, at gennem Lokalrådets

arbejde har de mulighed for oplysning og kontakt med de kommunale myndigheder." Også ved andre lejligheder takkede Knud Thamsen Nord-Vest Avisen for det gode samarbejde, bladet havde haft med Lokalrådet. Lokalrådet var jo blevet oprettet for at skabe bedre kontakt mellem den lokale befolkning og myndighederne, og der var derfor al mulig grund til at ønske et sådant samarbejde ville fortsætte.

Blåkilde Mølle

I december 1972 gik der rygter om, at Blåkilde Mølle skulle flytte fra kvarteret; der var dog kun tale om, at administrationen skulle flytte til Vedbæk, mens selve fabrikken skulle blive liggende, hvor den hele tiden havde ligget: i området mellem Smedetoften, Dortheavej og Birkedommervej.

Akts.

BLAAKILDE MØLLES FABRIKKER

Kjøbenhavn
Slotsholmsg. 3 ☒ ☒ Cent. 6388
Hobro ☒ 11

*Lim til Tekstil-, Maler- og
Snedkerbrug.*

Bengryn til Hårdning.

Der er gennem tiderne fremkommet mange klager med meget levende beskrivelser af den ubehagelige lugt, der kom fra Blåkilde Mølle. Hvis vi holder os til de beretninger, der jævnlige kom fra de beboere, der havde bolig helt tæt op benmelsfabrikken, så var der ikke kun tale om en ubehagelig lugt, som fabrikken udsendte; ordet stank dækker bedre den oplevelse, de havde. Således beskrev en beboer i Ringertoften 4, fru Bogg-Madsen for Nord-Vest Avisen d. 6. december 1972 lugten således: "Nu her forleden havde vi en så forfærdende stank af rådden kloak. Jeg havde et vindue åbent og troede, at det måtte være fra en kloak, de var ved at rense, men det var altså fra Blåkilde Mølle. Jeg var ved at spise, men måtte altså stille maden væk." På spørgsmålet om det var lige galt

hver dag, svarede Bogg-Madsen: ”Ikke lige galt, men altid galt – en stadig lugt af råddent kød, somme tider lidt mere end sommetider, men den ligger altid i luften. Jeg har klaget til Sundhedspolitiet, og de indrømmer også, at det lugter, men så sker der ikke mere.”

Blåkilde Mølle havde en meget lang historie i bydelen Bispebjerg, idet fabrikken blev anlagt der i begyndelsen af 1900-tallet lige efter århundredskiftet. Der var dengang kun marker omkring fabrikken og stort set ingen bebyggelse i nær omkreds, og det var måske også den væsentligste grund til, at placeringen fandt sted der. Siden var der i 30-erne blevet bygget store boligkarreer på den nordlige side af nuværende Birkedommervej næsten lige op og ned ad fabrikken. Nord-Vest Avisens udsendte medarbejder ”manne” besøgte i maj 1968 Møllen i anledning af, at destruktionsfabrikken påtænkte at opføre et nyt luftrensningssystem. Han blev vist rundt på fabrikken af den tekniske leder Hardy Sørensen, der fortalte om, hvad fabrikken gjorde for at nedsætte lugtgenerne. Hvad angik fabrikkens ”råmateriale,” så kunne han fortælle, at det hovedsageligt var slagteriaffald fra slagtere og virksomheder som f.eks. Plumrose. Han kunne ligeledes berette, at fabrikken var den eneste destruktionsfabrik i København og i en omkreds på ca. 80 km. Fabrikkens tekniske leder måtte ligeledes erkende, at omgivelserne nok ikke kunne blive helt fri for lugtgener. Fabrikkens lugtgener var størst i varmt vejr og i ferierne, når folk f.eks. sad ude på deres altan og ville nyde tilværelsen. Det fremgik af en ”klagebog,” som han havde ført helt tilbage fra 1952.

D. 21. august 1974 kunne Nord-Vest Avisen meddele, at Blåkilde Mølle nu var ved at flytte til Bårse i Sydsjælland, og at kommunen havde overtaget fabrikken og den grund, den stod på. Efter aftale med kommunen havde Blåkilde Mølle fået et københavnsk opsamlingssted for sine råvarer af gamle ben og andet ude i Sydhavnen.

Kilder: Nord-Vest Avisen 1964-1974. Alex Heick: Bispebjerg Lokalråds historie, Kbh. 2007.

Emaljeret farveskilt af G&M, formentlig fra 1930-erne eller 1940-erne. Virksomheden er her illustreret på en måde, der nok næppe ville gå an i dag. Dengang skulle skiltet med de kradsede farver og den megen sorte røg vel give udtryk for, at der på virksomheden blev skabt velstand, fremskridt og arbejdspladser til gavn for samfundet.

& & &

Fuldt hus til Billedaften

Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev holdt billedaften med formanden Bo Øhrstrøm (tv) og næstformand Helge Baun Sørensen. Foto: Kaj Bonne

Lokalhistorisk Billedaften d. 25. oktober 2020 i Pilegården var annonceret i god tid og havde maksimalt antal tilmeldte under hensyntagen til alle corona-regler. Det var en fornøjelse at så mange mødte op i en tid, hvor mange arrangementer aflyses, eller afbud indløber i sidste øjeblik.

Inden vi tog fat på billederne, dukkede Brønshøj-Husum Avis' fotograf, Kaj Bonne, op med sit kamera og forevige aftenen. Det blev bragt i lokalavisen under overskriften 'Fuldt hus' og tilmed på forsiden. En meget livsbekræftende nyhed for alle dem, der holder sig inden døre.

Der blev vist lokalhistoriske billeder fra Jørgen Bjerregaards store samling, som vores arkiv har modtaget sidste år: Enestående fotografier fra 100 år i Brønshøj, Husum og Utterslev.

Succesen gentages i januar i det nye år, - onsdag d. 27. januar 2021 kl. 19-21. Vi ser frem til 'Fuldt hus'! Se Arrangementer.

& & &

Smukt postkort

- fra Boligforeningen AAB afd. 32 i Ryparken-Lundehus bydel

Merete Pedersen bor i Emdrup Vænge, i rækkehusene, der ligger gemt bag etageboligerne på Emdrupvej i den fjerneste ende ved Lyngbyvej. Her har hun boet med sin mand i 13 år og er blevet interesseret i Emdrup Vænges historie. Det er den umiddelbare anledning til, at hun har fået lavet dette postkort, der er en hyldest til arkitekten Dan Fink og til husene, der er fra 1939 – bygget i en karakteristisk funktionalistisk stil. Efter Meretes mening får de dejlige rækkehuse alt for lidt omtale i faglitteraturen, og det vil hun gerne råde bod på.

Postkortets kunstner: Rikke Jensen, der er kendt fra mange plakater og postkort fra især Nordvest. Se et stort udvalg af plakater og postkort her: www.rikkejensen.dk

Facebookgruppe: 'Emdrup Havernes Venner' – for at bevare Søgårds Have, der er i fare for at blive bebygget med skæve boliger.

Historien bag er, at Københavns Kommune solgte sin jord til Arbejdernes Andels-Boligforening (AAB) på betingelse af, at hver anden række af boligerne skulle stilles til rådighed for ”børnerige familier”, som kunne få tilskud af kommunen til husleje og til ”boligandelen”, et slags andelsbevis.

Derfor var der i bebyggelsens spæde begyndelse en form for ulighed eller skel blandt beboerne i de forskellige rækker, et forhold, der ikke eksisterer længere. Der er stadigvæk en del ældre beboere, der er født og opvokset her. Gamle billeder, der bliver slået op i den lokale Facebook-gruppe får folk til at mindes gamle dage.

Dan Fink (1908-1998) var en ung arkitekt, der i 1934 var med til at stifte den socialt engagerede tægnestue Kooperativ Arkitektur. I samarbejde med arkitekten Karl Larsen (1892-1958) propagerede og ledte han for Arbejdernes Andels-Boligforening (AAB) opførelsen først af etagelejligheder ved Emdrupvej og Lyngbyvej (1937) og derefter af rækkehuse i Emdrup Vænge (1946).

Efter at Dan Fink trådte ud af Kooperativ Arkitektur i 1939, fik han sin egen tægnestue og fortsatte helt til 1952 med at tegne de andre AAB afdelinger i området: skt. 34 (1941-1942), skt. 36 (1946) og skt. 37 (1952) og endte også så sent som i 1971 Lyngbyvej-ætageløstik og butikscenariet.

Sidelevende med sin tægnestuevirksomhed, var Dan Fink også leder af Byggeteknisk Studieråd (BSA) fra 1929 til 1979. Arkivet med litteratur om den moderne bygningskunst og de nye byggeteknikker, produktionsmetoder og materialer blev under hans mangefårige ledelse et vigtigt dokumentationscenter for hele det arkitektfaglige område. Han har oprettet "Lillem og Dan Fink's Fond", der administreres af Videnskaberne Selskab.

Det areal som AAB afdelingerne ligger på er over 20 ha, dvs. to en halv gang så stor som Tivoli og kaldes i folkmunde for "AAB-landsbyen".

Emdrup Vænges forbindelse til Socialdemokratiet har været meget stærk. Sigvard Munk (1891-1983), der var socialdemokrat og overborgmester 1956-62, var stifter af Arbejdernes Andels-Boligforening (AAB) afd. 13 ved Roskildevej (1919) og formand for afdelingen i en årrække. Det er sikkert ham, man kan takke for, at Søgård blev ombygget til en børneinstitution 1946-1950 og ikke revet ned. Han var nemlig socialborgmester fra 1938-1956. "Som socialborgmester udviste han stor interesse for oprettelsen af flere institutionspladser og til fremme af forebyggende børneværn i København." Mens han var overborgmester, boede han i den nyrenoverede 1. sal i Søgårds stuehus. Søgård er områdets historiske midtpunkt, og dens gamle kastanjeleje inde i bebyggelsen var intakt indtil 1980'erne.

AAB's forretningsfører fra 1938-1975 Finn Trier og arkitekten Dan Fink havde et godt samarbejde med Københavns Kommune. Takket være dette nære samarbejde blev der bygget ca. 1500 almennyttige AAB-familieboliger i området, og Emdrup Skrammellegeplads blev realiseret efter havearkitekten C. Th. Sørensens idealistiske ideer på et kommunalt område i midten af afdelingerne. Desuden blev Søgårds Have i 1954 anlagt til "parkanlæg med cykelbane til børn".

Dengang og nu, Bispebjerg Mølle i 1934 og 2020

Dengang

1934. Bispebjerg Mølle ligger højt over krydset Frederiksborgvej/Tuborgvej og fortæller en historie fra gamle dage, hvor der var en stor vindmølle på dette sted. Møllen blev taget ned i 1908, men møllegården og den tilhørende brødfabrik var i brug til 1940, hvor boligforeningen 'fsb' opkøbte hele arealet af Københavns Kommune og opførte Bispeparken.

Bemærk den sparsomme trafik. foto kbhbilleder

- og nu

2020. Samme sted i dag. Frederiksborgvej/Tuborgvej, et stort og meget trafikret kryds i Nordvest, hvor biler passerer hver dag i lange, nærmest uendelige kæder.

Det er godt lige at gøre holdt og betragte det smukke fsb-boligbyggeri 'Bispeparken', der elegant smyger sig op ad bakken til Bispebjerg. foto hbs

GRUNDTVIGS KIRKE - en mursten af en bog

ved Helge Baun Sørensen

Så kom den omsider!

Når vi i bestyrelsen spurgte Thomas, hvordan det gik med hans bog om Grundtvigskirken, svarede han altid: den kommer, den kommer, den er på vej.

Det var hans svar ved bestyrelsesmøder gennem flere år, altid det samme, bogen er på vej.

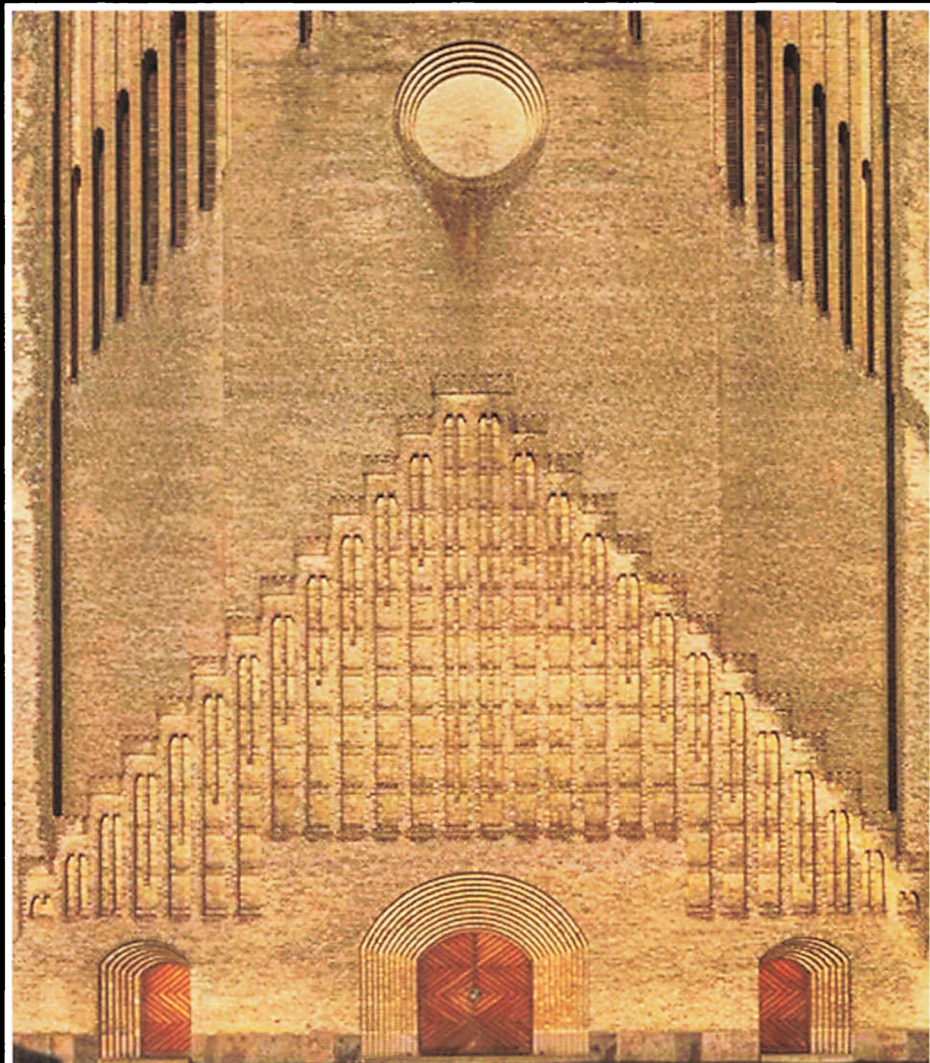
I maj måned 2020 var den annonceret til at blive præsenteret, og så kom coronaen i vejen. Men så her i september var det tid. Forlaget Vandkunsten kunne sende 'Grundtvigs Kirke og det aristokratiske primtal' af Thomas Viggo Pedersen på markedet. 800 sider og dertil 2015 noter. Pris: 355 kr.

Alle der har haft den i hånden og har læst i den, er imponerede, overvældede, måske ligefrem mundlamme. For magen til storværk skal man lede længe efter. Og hvor tykke bøger kan være uoverkommelige at gå i lag med, er man efter de første par sætninger et tilfældigt sted i bogen om Grundtvigs Kirke helt opslugt af fortælleglæden. Thomas Viggo Pedersen synes at vide alt om den berømte kirke på Bjerget og sprudler af lyst til at fortælle om det hele. Her er ingen tørre opremssninger, ingen nørdede forklaringer eller kedsommelig kirkehistorie. Alt bæres frem, som var det eventyr det hele.

Bogen er den oplagte julegave til hvemsomhelst mellem 15 og 85 år.

1940. Grundtvigskirken ny og færdig på toppen af Bispebjerg

THOMAS VIGGO PEDERSEN

Grundtvigs Kirke

Forlaget Vandkunsten

WEEKENDAVISEN 25. september 2020

Journalist Pernille Stensgaard besøgte Thomas Viggo Pedersen i sit hjem på Bjerget:

Inde i kirken har han en stærk fornemmelse af solens gang. »Man kan stå og se på en mursten, halvt belyst, og et øjeblik efter er den trekvart belyst. Skyer farer forbi, lyset flytter sig, man ser det på sekunder, det er fantastisk. Jeg bliver overrasket, hver gang jeg kommer ind i rummet, og det er jeg altid blevet. En undren og en betagelse. Det er lidt mærkeligt, at man kan undre sig over det samme og det samme, dag ud og dag ind, men rummet kan tale til én på en måde, som hele tiden er ny. Det åbner for et eller andet, som jeg ikke rigtigt ved, hvad er.«

Han har siddet oppe ved orglet over døren, hvor ingen kunne se ham, og hørt turister træde ind med et højt Oh, my God!

[...]

JENSEN-KLINT FORBØD MURERNE at kalde stenene gule, de skulle sige lyse. Han kunne ikke lide den hårde, gulgrønne farve på de almindelige sten, men en lys, hvidgul, næsten hvid sten. Fem millioner stk. ankom til bjerget, hver sten pakket i halm, som om det var et spædbarn. Og murerne lagde dem langsomt og omhyggeligt, kun 100 hver om dagen. Ingen har tid eller råd til at bygge sådan nu, hvor en dygtig murer kan nå 800 eller tusind sten om dagen. Derfor er Danmarks største perfekt murede hus et valfartssted for unge murere. De kommer for at se dét, der ikke kan lade sig gøre i dag. »Min søster blev arkitekt og kom i praktik som murerlærling. Hun kom til at arbejde med en gammel grundtvigmurer. Han var uendelig dygtig og uendelig langsom med hver eneste sten og due-de slet ikke i vore dage,« siger Thomas Viggo Pedersen.

Grundtvigskirken tager sig godt ud fra alle synsvinkler, her fra det nye P-hus, der er bygget til Bispebjerg Hospital. Her er i øvrigt en vid udsigt ind over København. Bemærk de røde tage og de gule huse, som er særegent for bydelen, det ses tydeligt heroppefra. foto hbs, 2016

Et par uddrag fra bogen om Grundtvigskirken

Bogen om Grundtvigskirken er en rejse gennem danmarkshistorien fra Dybbøl til vor tid. Da Grundtvig dør i 1872, er der straks forslag om at rejse ham et mindesmærke. Vi følger alle de mange forslag i de følgende år, statuer, friser, mindetavler, en mindekirke rejst på Dybbøl, snart sagt hvadsomhelst. Den karismatiske arkitekt P. V. Jensen-Klint kommer vi tæt på, det indviklede forløb vedrørende valg af stedet på Bispebjerg og naturligvis selve byggeriet. Hvor de smukke mursten kommer fra, hvem murerne var, hvad de hed, hvor mange sten, de kunne lægge om dagen, hvor vigtig tømrerleverancen er for stræbepiller og buer. Og kirkens afbildning i ugeblade, på postkort, stearinlys og nodebøger. Her et par smagsprøver:

Byplan

'Magistraten fik gennemført bebyggelses- og vejdeklarationer rundt om bakken, så den kommende kirke kunne blive samlingspunkt for hele kvarteret. I tide har

kommunens folk grebet chancen til at planlægge en hel bydel æstetisk med velafstemte arkitekturer, grønne områder og fornemme sigtelinjer fra flere sider op mod kirken. Erfaringerne fra slumbebyggelsen af Vesterbro og Nørrebro havde skræmt; i en nu mere socialt bevidst periode ønskede man at planlægge Bispebjerg som et område, hvor det skulle være rart at bo for den jævne middelklasse. Planen med gule mursten og røde tage, med niveauforskelle på Bispebjerg Bakke og lave huses inddæmning af den store kirke, der kun ses i enkelte dramatiske sigtelinjer over grønne plæner, er formidabel. Der har simpelthen ikke været planlagt så klogt og stort siden Amaliestaden. Det var fremsynet og resolut, men også så talentfuldt gennemført, at det virker den dag i dag.'

[Grundtvigs Kirke s. 271]

....

Kirkens navn

'Men hvad skulle kirken egentlig hedde? På Jensen-Klints konkurrenceforslag i 1913 stod der Grundtvigs Mindekirke, hvad der unægtelig passede fint til netop et mindesmærke. Det samme navn stod der også i den ministerielle betænkning i foråret 1918. Ved den lejlighed havde arkitekten Martin Borch ganske vist sagt, at det ville være lige så malplaceret at kalde en kirke for Grundtvigs Kirke som at kalde en telegrafstation for Ørstedes Telegrafstation. Ikke desto mindre: to år efter indviedes H. C. Ørstedsværket.

[...]

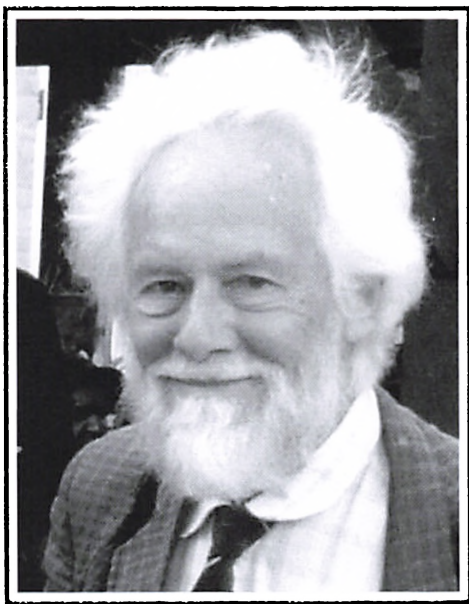
I sin tale i Grundtvigs Hus efter indvielsen af tårnkirken havde Jensen-Klint understreget, at kirken burde kaldes Grundtvigs Kirke af den uimodsigelige grund, at det måtte være det rigtigste.

Det kunne alle give ham ret i - hvorefter kirken i daglig tale alligevel blev ved med at nævnes med begge navne, Grundtvigskirken og Grundtvigs Kirke. Ved komitémødet 23. oktober 1936 syntes man, at kirken måtte have et helt officielt navn i god tid inden den egentlige indvielse om forhåbentlig tre år.

På nær to stemmer stemte alle tilstedeværende for Grundtvigs Kirke i to ord - hvorefter kirken fortsat i daglig tale blev kaldt begge navne. Og ikke kun i daglig tale, forvirringen præger også navnet på kirkeblade i tidens løb, gummistempler på kontorerne og mange slags skriftlige omtaler.

Her i denne fremstilling har jeg fulgt talesproget og brugt begge former. Syn-taktisk falder navnet Grundtvigskirken bedre til i en sætning. Det flyder lettere og lyder ikke så officielt.' [Grundtvigs Kirke s. 423]

& & &

Thomas Viggo Pedersen (f. 1935) er bogstavelig talt vokset op med kirken på Bispebjerg. Hans far var kirkens første organist og hans farfar var fra start med til at planlægge det monument for Grundtvig, som blev til kirken på Bispebjerg. Thomas Viggo Pedersen var organist ved Grundtvigs Kirke fra 1967 til 2005.

I Lokalhistorisk Selskab har vi gennem en lang årrække nydt godt af Thomas' veloplagte pen, idet han var redaktør af 'Nyt fra Lokalhistorien' i perioden 2006-2018. Han stod for at sammensætte hvert af de 50 numre, det blev til i de år og var dertil forfatter af en lang række af bladets interessante og finurlige artikler. foto hbs

& & &

SPØRGEHJØRNET

ved Helge Baun Sørensen

HUSUM TORV bliver til

På nedenstående kortudsnit fra ca. 1900 ser vi, at Islevhusvej slår et knæk op mod Mørkhøjvej. Skal man op til det, der senere bliver til Husum Torv, må man følge en sti.

Senere bliver denne sti til en rigtig vej, Bringstrupvej:

Vejen er nok opkaldt efter Bringstrup Sogn, et sogn i Ringsted-Sorø Provsti (Roskilde Stift). Sognet ligger i Ringsted Kommune; indtil Kommunalreformen i 1970 lå det i Ringsted Herred (Sorø Amt). I Bringstrup Sogn ligger Bringstrup Kirke.

Senere i 1928 kom det sidste navneskifte, som vi kender det i dag. Bringstrupvej forsvinder og Marbjergvej opstår.

Mit spørgsmål er: Hvornår blev Bringstrupvej anlagt?

venlig hilsen

Jan Steffensen

....

Hej Jan

Tak for godt spørgsmål og for meget fin skildring af denne sti's udvikling fra lille til vigtig. Jeg blev selvfølgelig meget nysgerrig, da du skrev og spurgte, og jeg fandt, hvad jeg søgte i KRAK 1923. En meget interessant liste over nye vejnavne, med et hav af navne fra Husum og Brønshøj. Vallø Alle o.a., som siden blev ændret.

Jeg tænker, at det kunne være sjovt at bringe din historie i bladet, hvis du synes det er ok.

mvh

Helge

....

Hej Helge

Tak for svaret. Listen over nye vejnavne har jeg ikke set før.

Historien må meget gerne komme i bladet.

mvh

Jan S

.....

Nye vejnavne 1923

KRAK 1923 indeholder en liste over knap 100 nye vejnavne i Københavns Kommune. Flere af de nye navne havde en kort levetid, da yderdistrikterne som Brønshøj, Husum og Vanløse var under stadig forandring. Her et udpluk af de nye navne fra vores lokalområde:

HUSUM

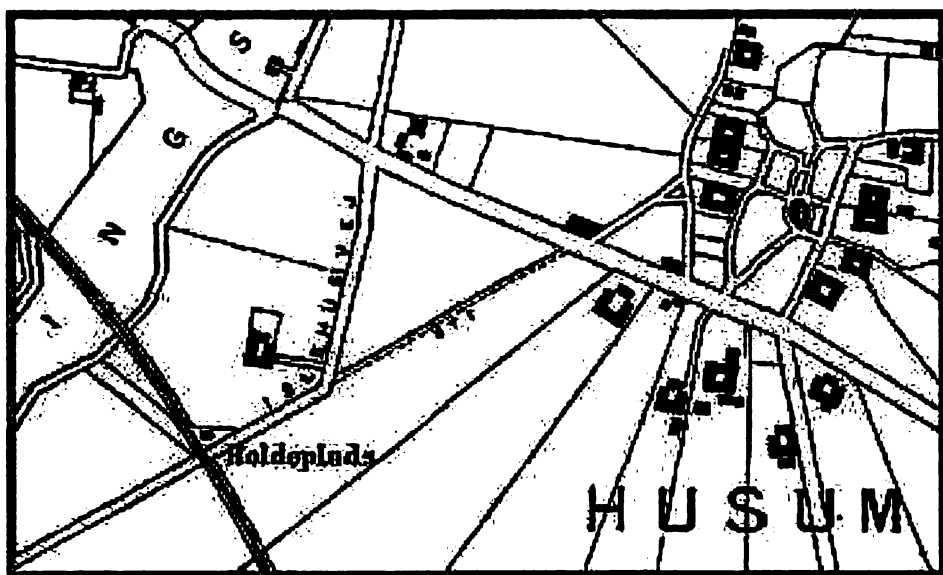
Aagerupvej · Adils Allé (→ Brovænget) · Bringstrupvej (→ Islevhusvej) · Ferslevvej · Gadstrupvej · Glumsøvej · Grevingevej · Gyrstingevej · Hellestedvej · Karlslundevej · Kildebrøndevej · Korsager Allé · Merløsevej · Skensvedvej · Slotsfruens Allé (→ Dyssevænget) · Smørumvej · Snertingevej · Sonnerupvej ·

Stenmaglevej · Sørupvej · Taastrupvej · Tersløsevej · Tokes Allé (→ Skråningen) · Viksøvej (→ Veksøvej) ·

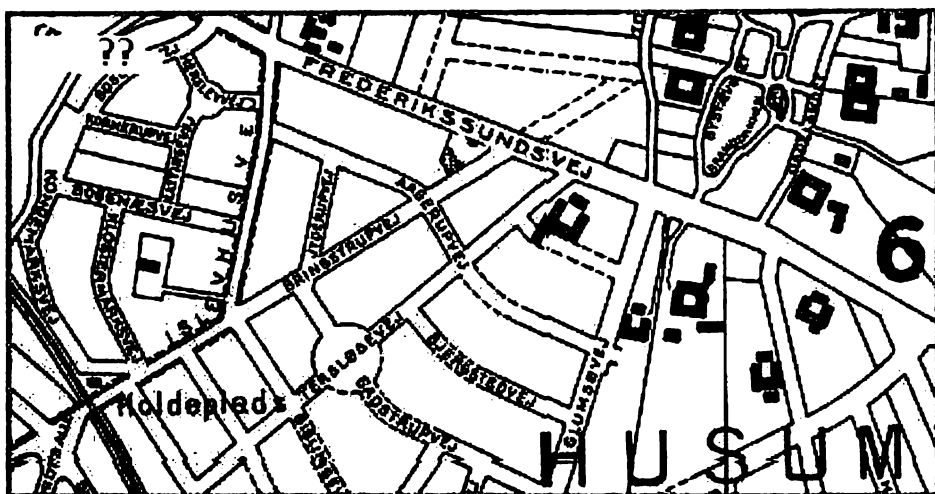
BRØNSHØJ

Annebergvej · Borreby Allé (→ Borrebyvej) · Bytinget · Dybendalsvej · Ellevangen · Gaaseurtvej · Gaunø Allé (→ Gaunøvej) · Højris Allé (→ Beldringevvej) · Lystrups Allé (→ Lystrupvej) · Mørsøvej · Rostgaardsvej · Rugvej · Spanager Allé (→ Spanagervej) · Sparresholmvej · Storkebakken · Thurebyholmvej · Torbenfeldtvej · Vallø Allé (→ Valløvej) ·

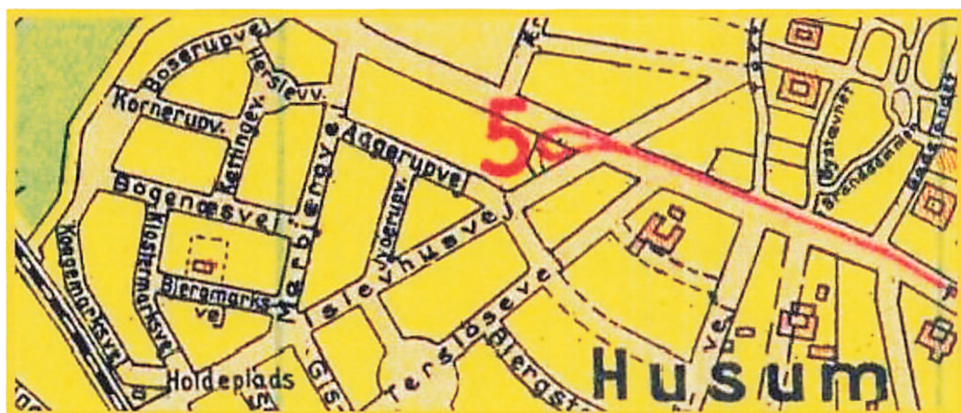
.....

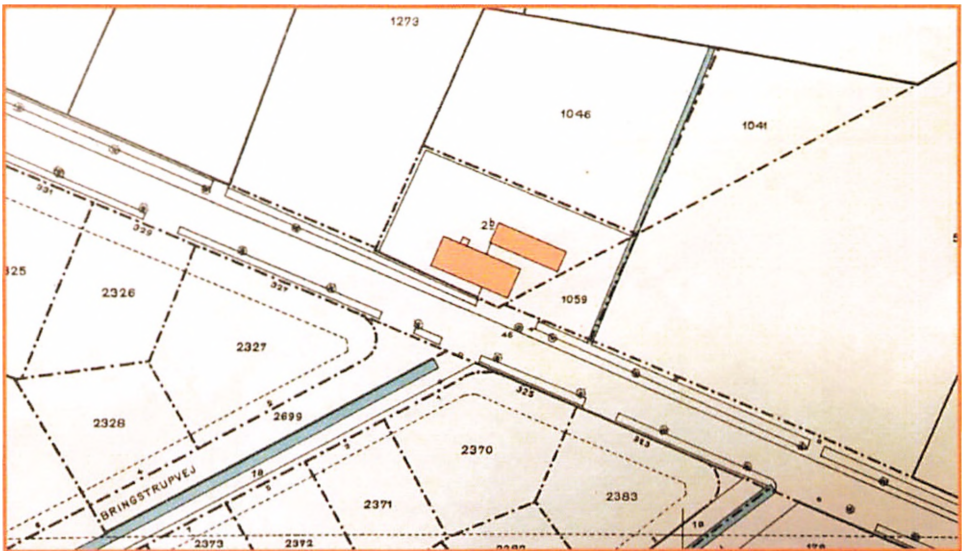
1920. Husum landsby ses til højre med de mange gamle gårde og stjerneudstykningsen. Husum Station er beliggende ved 'Holdeplads'. Islevhusvej passerer forbi og slår et knæk hen til krydset ved Frederikssundsvej/Mørkhøjvej. Fra knækket hen til Frederikssundsvej går ved denne tid en sti.

1925. Stien er nu blevet til Bringstrupvej - en ny vej, der forløber parallelt med Tersløsevej. Vejens navn er fra 1922/23 og det holder i ganske få år.

1928. Den nye udgave – og den, der har holdt til i dag. Islevhusvej har nu fået et lige forløb hen til den nye sporvognssløjfe. Alt mens Marbjergvej er den nye dreng i klassen, opkaldt efter en landsby ved Hedehusene. Bringstrupvej findes ikke mere.

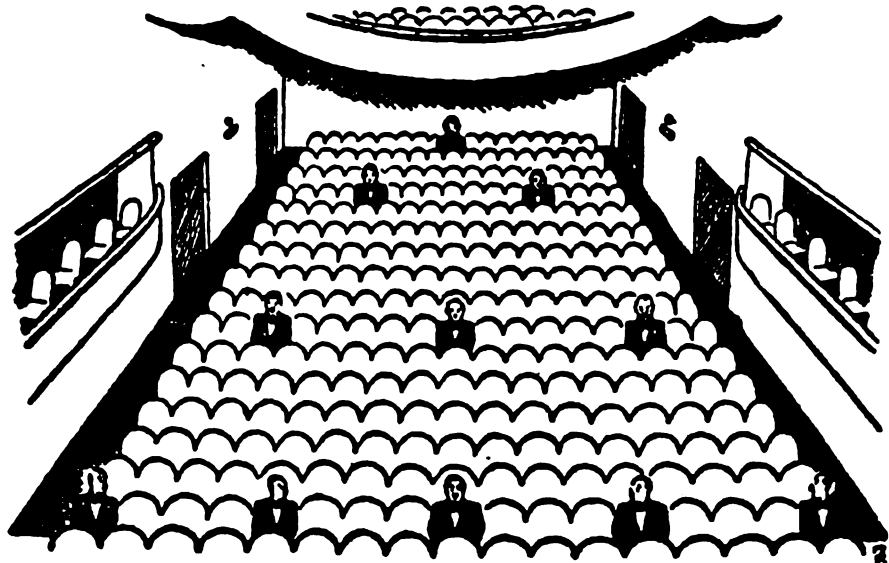
1922. Matrikelkort fra området omkring nuværende Husum Torv med Bringstrupvejs udmunding i Frederikssundsvej. Udstykningerne præger området, dog uden at noget rigtig er blevet bygget. De to røde bygninger er Matr. 2b, hvor cigarhandler Geisler ved denne tid har butik sammen med G Rasmussens Manufakturhandel. Ejendommen ejes af Marie Sørensen. Otte år senere er området forvandlet med Linje 5's sporvognssløjfe, Husum Apotek og den toetages villa på Frederikssundsvej 331 lige efter Sløjfen. Kommunen inddrog hele tre matrikler til etablering af sporvogns-endestation: Matr. 2326-27 og 28.

(tre af de bragte udsnit af gamle landkort var vedhæftet Jan Steffensens forespørgsel).

& & &

Sjov tegning fra 1941

ved Helge Baun Sørensen

Festforestilling for Fodboldholdet

Tegning fra december 1941 bragt i bladet Bella – et indholdsmættet lokalt ugeblad, der dækkede Brønshøj, Utterslev, Emdrup og Grøndalen.

Ingen kunne dengang vide, at man en skønne dag var nødt til at sidde med stor afstand i biograf og teatersal.

& & &

Arrangementer og møder

– herunder Lokalhistorisk Selskabs årlige generalforsamling

OBS: Alle arrangementer afholdes med overholdelse af de til enhver tid gældende nationale og lokale tiltag fra regeringen for at stoppe spredningen af COVID-19. Aflysninger og udskydelser af arrangementer kan dermed forekomme.

Åbent Hus på Bispebjerg første fredag i måneden kl. 13:00

OBS: Åbent Hus i Karens Hus er aflyst indtil videre grundet regeringens nationale og lokale tiltag.

Onsdag d. 27. januar 2021 kl. 19:00-21:00

Lokalhistorisk billedaften – med flere sjældne billeder fra bydelen

Sted: Salen på 1. sal i Pilegården, Brønshøjvej 17, 2700 Brønshøj.

Lokalhistorisk Selskab har for nylig afholdt en meget velbesøgt billedaften og gentager succesen med at vise flere af de uvurderlige fotos fra en samling, som Lokalhistorisk Arkiv har modtaget.

Arrangør Lokalhistorisk Selskab

Gratis adgang – tilmelding via Billetlugen.

Onsdag d. 3. marts 2021 kl. 19:00-21:00

Generalforsamling i Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Uterslev

Sted: Meddeles senere.

Dagsorden iflg. vedtægterne:

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Godkendelse af det reviderede regnskab
4. Fastsættelse af kontingent

5. Valg til bestyrelsen

- Valg til bestyrelsen for en toårig periode
- Valg af bestyrelsessuppleanter
- Valg af revisor
- Valg af revisorsuppleant

6. Indkomne forslag

7. Eventuelt

Der indledes med et kort billedshow om området.

Kun for medlemmer. Tilmelding: info.lhsbhu@gmail.com

Februar 2021

Vandretur i NordVest

Tid og sted meddeles senere.

Kun for medlemmer. Tilmelding: info.lhsbhu@gmail.com

Mandag d. 8. marts 2021 kl. 19:00-21:00

Lokale historiske landkort fra Brønshøj

Sted: Brønshøj Bibliotek, Krabbesholmvej 3

Helge Baun Sørensen har igen været i gemmerne og fundet ukendt lokalhistorisk guld.

Naturligvis krydres aftenen med billeder fra Brønshøj og omegn.

Arrangør Historieklubben

Adgang 50 kr. Billetter kan købes via Billetterto.dk

April 2021

Medlemsmøde om Emdrup

Tid og sted meddeles senere.

Kun for medlemmer. Tilmelding: info.lhsbhu@gmail.com

Åbent Hus i Lokalhistorisk Arkiv alle torsdage kl. 18:00-20:00 helligdage og skoleferier undtaget

Arkivet befinder sig på 1. sal i Kulturhuset Pilegården, Brønshøjvej 17, hvor alle er velkomne til at kigge forbi. Arkivet rummer en stor billedsamling, som man kan gå på opdagelse i og en imponerende samling af lokalaviser, Brønshøj-Husum Avis 1922-2016, Nordvest Avisen 1960-95, Husum Bladet og Husum Avis alle numre. Kig forbi, stil spørgsmål og få en hyggelig sludder. Vi tager desuden imod gamle fotos fra lokalområdet og arkivalier af alle slags.

Kulturhuset Pilegården

Lokalhistorisk Selskab for Brønshøj, Husum og Utterslev
Hjemmeside: www.lokalhistorie-bhu.dk
Facebook: Lokalhistorisk for Brønshøj, Husum og Utterslev

Formand: Bo Öhrström, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj, tlf. 4046 9984
e-mail: bo.oehrstroem@gmail.com

Næstformand: Helge Baun Sørensen, Upsalagade 4, st.tv., 2100 Kbh. Ø
tlf. 2423 8280, e-mail: hbs@nr83.com

Kasserer: Anne Brix Christiansen, Dyssevænget 74, 2700 Brønshøj
tlf. 3150 9205, e-mail: anne.brix.christiansen@gmail.com

Anne-Lise Crety, Bjernedevej 13, 2700 Brønshøj, tlf. 3871 4485
e-mail: alk.cre@gmail.com

Svend Ole Nielsen, Birkedommervej 93, 1, 2400 København NV
tlf. 2084 0553, e-mail: svole2@gmail.com

Irene Hjelmsslund, Frederiksborgvej 163 st.th, 2400 København NV
tlf. 3967 9054, e-mail: irene@hjelmslund.dk

Yrsa Holm Kristensen, Poppelhusene 33, 2600 Glostrup
tlf. 2325 0236, e-mail: flyr@mail.tele.dk

Suppleanter:

Manfred Crety, Bjernedevej 13, 2700 Brønshøj,
tlf. 3871 4485, e-mail: mcrety@gmail.com

Reidun Jarlhøj, Abrikosvej 3, 2400 København NV
tlf. 6179 8445, e-mail: reidun@linuxmail.org

Lokalhistorisk konsulent:

Christian Kirkeby, tlf. 2546 8917, e-mail: chr.kirkeby@live.dk

Hvis man ønsker at modtage e-mails om Selskabets arrangementer, bedes man indsende egen e-mail-adresse til bo.oehrstroem@gmail.com

Kontingent for juli 2020 – juni 2021: 150 kr.

Bankkonto: Registreringsnummer 9570 kontonummer 4992458

MobilePay: Nummer 324850

Tryk: Tryk & Kopiservice, Toftemosevej 35, 2650 Hvidovre, tlf. 2713 2020